

קדש לי כל בכור... באדם ובהמה. ענין 'אדם' מורה על החכמה והמחשבה שבמוח, כי זה הוא עיקר צורת האדם. ו'בהמה' – היינו כח המעשה. והנה הש"י צוה לקדש ולצרף שתייהן; המעשה והמחשבה, ואז תהיה צורת האדם בשלימות, מבורר ברצון הש"י. ועל זה נאמר אדם ובהמה תושיע ה' – כי אדם הוא המחשבה, ובהמה רומז על המעשה. והנה משה רבינו ע"ה הוא היה חכמות כל ישראל וכל כחו היה בזה, היינו המוח והמחשבה להיות הש"י נגדו תמיד, ועל כן כל התורה מדברת העיקר במעשים לפועל היינו שגם המעשה יהיה כך מזוכך כהמחשבה. ולזה עשה משה רבינו ע"ה המשכן, כי מקומו היה בצורת אדם בעומק הלב, והמשכן היה יכול להתפרק ולהנשא למקום אחר. וחכמת שלמה המלך ע"ה היה במעשים, על כן בנה בית הבחירה מקום קבוע, וספר משלי שעשה מדבר בעיקר בישרת הלב והמחשבה שיכוננו כהמעשה (מי השילוח – בא).

דף לג

'אלא בכור מאן תנא? אמר רב חסדא: בית שמאי היא דאמר אין מאכילין אותו לנדות'. יש לדקדק מדוע נקט דברי בית שמאי שבביתא ולא אלו שבמשנתנו שאין מאכילים אותו לזרים – אלא במקדשתיה קאי.

וכן יש לשאול מדוע לא העמיד כבית הלל דברייתא שאוסרים להאכילו לנכרי [הן בבכור הן בשאר פסולי המוקדשין, שהרי מקור הדין הוא מואכלת ולא לכלבים, ולא לנכרים (כמוש"כ התוס' לב): הנאמר בכל פסולי המוקדשין] – הרי שיש בו קדושה, הלכך אין מרגילים.

ויש לומר שמבית שמאי דמתניתין אין ראייה כי אפשר דוקא לענין אכילת זרים אוסרים בית שמאי משום שהוקש לחזוה ושוק [והקל-וחומר מטמא מופרך לדעתם], וכן בית הלל דברייתא שאוסרים לנכרים – מן הכתוב למדו, מואכלת, אבל בית שמאי דברייתא שאוסרים גם לנדות הגם שנאמר הטמא והטהור יחדו, משום שנוקטים מצד הטהור לאסור משום שטומאה היוצאת מגופו חמורה – הרי סוברים שבקדושתו הוא עומד לכל דבר (עפ"י מים קדושים).

יצוין שבסוגיא המקבילה בתמורה הגרסה היא 'בית שמאי היא דאמר בכור בקדושתיה קאי דתנן ב"ש אומר לא ימנה ישראל עם כהן'. ובחזו"א (תמורה כד, ו) באר שהכל הולך אל מקום אחד, ע"ש.

– רש"י כתב שאסור להרגיל משום בזיון קדשים. וצריך לומר שאין זה בזיון גמור, שהרי הכל מודים שאסור לבנותו כגון למוכרו באטליו, ומדו ששאלו 'מאן תנא' – אלא שאין זה מנהג ראוי בדבר של קודש (עפ"י שפת אמת. וע' בחדושי בית מאיר; שו"ת נודע ביהודה תנינא קצד).

'דאשכחן דפליג רחמנא בין טומאה יוצאה עליו מגופו לבין שאין טומאה יוצאה עליו מגופו, דתנן הפסח שבא בטומאה – לא יאכלו ממנו זבים ומצורעין...'. מבואר שטומאה היוצאת מן הגוף לא הותרה בציבור. ומדויק הדבר בלשונות הכתובים; –

בפרשות-טמאים שבסדר צו ובסדר אחרי, העוסקות בטומאת מגע, נאמר הכל בלשון יחיד והנפש אשר תאכל בשר... וכל נפש אשר תאכל נבלה... וכן בסדר חוקת נאמר ואיש אשר יטמא ולא יתחטא... ונתמעט 'איש' – ולא ציבור. ואולם בפרשיות זבים ונדה ובעלה ובעל-קרי, נאמר לשון רבים –

והזרתם את בני ישראל מטמאתם ולא ימתו בטמאתם בטמאתם את משכני אשר בתוכם – משום שאף בקרבן צבור לא נדחית טומאה היוצאת מן הגוף (עפ"י משך חכמה חקת יט, יג. ע"ש).

(ע"ב) 'רבי יהושע אומר: אם היתה מונחת במקום המוצנע – יניחנה במקום התורפה'. יש מדייקים מלשון רש"י כאן שיש בדבר הוראה בדוקא, לגרום לה טומאה – כדי שלא תישהה אצלו ויבוא בה לידי תקלה, שהרי תרומה תלויה אסורה באכילה ובזילוף ואין בה כל שימוש, וכשהיא טמאה ודאי מותרת בזילוף [כשמזלפה לאלתר. ע' פסחים כ]. וכן משמע מלשון רבנו חננאל (בפסחים טו. וכן נראה מדברי הרדב"ז הל' תרומות יב, ג).

ואולם מלשון רש"י בפסחים 'אם ירצה' משמע לכאורה שרשאי לעשות כן אבל אינו חייב (ע' במפרשי המשנה תרומות ה, ה; ריבמ"ץ שם יא; חזו"א או"ח קכד; סב, יג).

יש מי שכתב שלא אמר רבי יהושע אלא להניחה במקום התורפה שהוא חשש טומאה רחוק, אבל לטמאה בגרמא קרובה – אסור (עפ"י מאירי גדה ז. מש"כ 'חששא רחוקה' נראה שאין הכוונה שהיא אפשרות רחוקה כי בזמן מן הזמנים ודאי תיטמא, אלא שהטומאה רחוקה ולא מיידית).

'אלא למעוטי פסולי המוקדשין לאחר פדיון'. מבואר כאן שיש חילוק בין בכור בעל מום שאסור להטיל בו מום לדעת ר' מאיר, ובין פסולי המוקדשין שנפדו, שמותר להטיל בהם מום. האחרונים פרשו בטעם הדבר; בכור ומעשר שהוממו אינם ממון בעלים כשאר פסולי המוקדשין אלא נתנתם תורה לאכילה אעפ"י שהם קדושים [כדוגמת מעשר שני למאן דאמר 'ממון גבוה הוא']. בזה יישבו הקושיא ממה שאמרו בע"ז (יג): שהמטיל מום בקדשים בזמן הזה אינו עובר משום שגרע מבעל-מום, שהרי עתה אינו ראוי כלל, לא לגופו ולא לדמיו, שלא כבע"מ שהוא ראוי לדמיו. והקשו, הלא גם בכור בעל מום אין לו פדיון ואינו ראוי לדמיו? – אך להאמור ניהא כיון שהבכור בקדושתו עומד [ולפי"ז יש מקום לומר שבכור בזמן הזה חמור משאר קדשים לענין הטלת מום] (עפ"י מהריט"א אות מב; חזון איש בכורות כב, ד, כג, כח, א. וע"ע בשו"ת אחיעזר ח"ב לג; בית ישי סוסי" קכד).

'במערבא משמיה דרבינא אמרי: מפני שנראה כעובד עבודה בקדשים. ר' יוסי בר אבין אומר: גזירה שמא יגדל מהן עדרים עדרים'. רש"י ושאר ראשונים מפרשים שעתה הגמרא חוזר מן האוקימתא כבית שמאי. ואולם הרמב"ם (בכורות א, יט) פוסק שמותר להרגיל בבכור. וכנראה מפרש שהדברים הללו שבגמרא מתיחסים רק בשיטת ר' אליעזר בר"ש, שלכך אוסר להרגיל, אבל להלכה לא קיימא לן כמותו (כסף משנה שם).

הרמב"ן בהלכותיו פסק שאסור להרגיל, וכן סתם הרא"ש והטור והשו"ע. וכן העתיק ב'ליקוטי הלכות'.

הטלת מום בבכור בזמן הזה. כתבו התוס' והרא"ש (כאן. וע' בב"מ ז) עפ"י סוגית הגמרא במסכת ע"ז (ג) שאפילו לר' מאיר האוסר מן התורה להטיל מום בבעל-מום, מודה בזמן הזה שאין איסור תורה לפי שהקדשים אינם ראויים עתה כלל, לא לגופם ולא לדמיהם. ואולם מדרבנן אסור להטיל מום בזמן הזה (גם לדעת חכמים).

וזה לשון החזו"א (כד, ג) תוך באורו את הסוגיא שם: 'והא דאמרו בסוגין בזמן הזה חשיב כבעל-מום וגרע מבע"מ כיון דלא חזי לדמיה – אינו ענין לדין 'בעלי חיים נדחין', דהא מבואר בובחים (נט). דהוקדשו עד שלא נבנה המזבח, לא חשיב 'דחוי' כיון דבידו לפדותו, וכמו שכתבו התוס' שם. ואם כן אם יבנה

בית המקדש – יקרבו. [ומשמע דאע"ג דאין בידינו מפני האויבים המעכבים, לא מקרי בשביל זה 'דחוי', דאל"כ לוקמא ברייתא 'עד שלא נבנה' – עד שלא הרשום לבנות. ואפשר דלישנא לא משמע הכי]. וכל שכן לרב דבעלי חיים נדחין, אלא זמן הזה שאין ראוי להקרבה, אין איסור הטלת מום. ולפי זה לדידן אין איסור הטלת מום בבכור מן התורה אפילו לר' מאיר, וכל שכן לדידן דקיימא לן כר' שמעון דמותר להטיל מום בבכור בעל-מום אף בזמן המקדש, וכל שכן תם בזמן הזה. ולפי זה הדין גותן דספק בכור בזמן הזה מותר להטיל בו מום כדין ספק דרבנן לקולא. ובפתחי תשובה (שיג) הביא בשם החתם-סופר לאסור כיון דהאיסור משום שנראה כמטיל מום בקדשים, א"כ גם בספק כן, כיון דנהיגין בו עד עכשו איסור. וזה תמוה, דכל איסורי דרבנן הם משמרת לדאורייתא ומכל מקום ספיקם לקולא, והאי 'נראה כמטיל מום' היינו טעם לגזרת חכמים, אבל לא חמיר זה משאר איסורי דרבנן. עד כאן מלשון החזו"א.

ואולם כמה אחרונים כתבו להוכיח מהגמרא (לה:): ומן הפוסקים (יו"ד שיד, י שטו שיה) שאסור להטיל מום בספק בזמן הזה (ע' בשו"ת רעק"א סד; אחיעזר לד, ה; חדושים ובאורים ה, יב). והטעם לכך, כיון שבספק בכור יש גם נידון דאורייתא – לענין איסור גיזה ועבודה, לכך אינו נידון כשאר ספקא דרבנן. וכן בשו"ת שבט הלוי (ח"ב קעו) כתב להצדיק הוראת החת"ס, והוכיח מהגמרא ומהפוסקים (הנ"ל) שאסור להטיל מום בספק בכור בזה"ז הגם שהוא איסור דרבנן. וסיים: 'וזה ברור ופשוט להלכה'. [עוד יש להעיר שכמה אחרונים סוברים בדעת הרמב"ם שאיסור הטלת מום בזמן הזה בבכור – מן התורה הוא (ע' הל' איסורי מוצח א, ז). וכן נקט להלכה בשו"ת אבני נזר יו"ד תב, ז-ט. ואולם בשו"ת נודע ביהודה (תנינא יו"ד קצב) סמך על דעת רש"י ותוס' ורא"ש לענין מעשה. וראה באריכות בשו"ת אחיעזר ח"ב לג; שו"ת פרי יצחק ח"א לט (ו) – תלה דין זה בענין 'דחוי', ודלא כד' החזו"א הנ"ל; וזכר יצחק ח"א נג-נד וח"ב מה, ז; אבנ"ז יו"ד תיב. וע"ע במובא ביוסף דעת גטין מד:].

על הכנסת בכור לכיפה בזמן הזה – ע' ביוסף דעת ע"ז יג.

'מחמץ אחר מחמץ'. נתבאר במנחות נו.

בענין מעשה חזור אחר אותו מעשה, שישנן הלכות שנתרבו לחייב באופן זה, ויש שפטור – ע' הסבר הדבר בספר בית ישי (כת; קכו); האם גדר האיסור הוא הפעולה או התוצאה. וע"ע בספר חדושים ובאורים בכורות ה, יא.

דף לד

'מנין שלא יביא דבילה ובצק ויניחנה על האוון כדי שיבא כלב ויאכלנה'. יש שהוכיחו מכאן שפגם בחלק החיצוני של האוון – מום הוא, שהרי אינו בהווה שהכלב ייכנס בפיו אל תוך האוון (ע' במובא להלן לז).

'ורבי אליעזר, הא נמי ראויה היא שמא יבוא אליה ויטהרנה'. נראה לבאר הטעם, אעפ"י שהתרומה בפועל אינה ראויה לאכילה, וזהו איסור צדדי שמוטל עלינו להחמיר בספקות, אבל התרומה מצד עצמה אפשר שראויה לאכילה (עפ"י שיערי ישר א, יב).

נראה לפי"ז שגם אם ידוע שהספק לא יתברר לעולם, כגון בערב שבת שאין אליהו בא בו (עירובין מג), ואם תישאר התרומה

- כבוד, שיומן הנכרי שיאכל עמו, אבל אין למכור לו ואף לא ליתן לו חתיכת בשר חי (ים של שלמה חולין פ"ד ד). 'וצריך לזוהר בזה' (שו"ת רב פעלים ח"ד יו"ד לה). ויש חולקים (מהריט"א, שאין לחדש גזרה דרבנן מדעתנו).
- ג. יש אומרים שכשם שבכור בעל מום נאכל לנכרי, כך נאכל לבעלי חיים [ולא אמרו 'ואכלת – ולא לכלביך' אלא בבשר שאינו ראוי לאכילת ישראל, וכדלהלן] (עתוס' זבחים ע"א); אבל לא ישליך את הבשר ממש דרך בזיון אלא רק בכגון שמשליך את נותר מהבשר עם העצמות (עפ"י יש"ש חולין פ"ד. וע' רמ"א יו"ד שו). ויש אוסרים מעיקר הדין (ער"ן ורשב"א חולין סט; רבנו ירוחם. וכן נטה הש"ך יו"ד שם סק"ח).
- ד. כל זה אמור בבכור שהותר באכילה לישראל, אבל בכור שמת או שנשחט ללא התר מומחה, או שנמצא טרפה – הרי זה ייקבר ולא יאכל לנכרי, ואפילו לר' עקיבא. ואפילו עורו ייקבר (עפ"י תוס' ורא"ש, שו"ת מהרי"ל מב קג. וכן פסק בשו"ע יו"ד שז, ב). ואולם הרמב"ם (ג, י) פסק שאם נשחט עפ"י מומחה ונמצא טרפה – יאותו הכהנים בעורו. ונוהגים לקבור בכור שמת בסדין בבית הקברות, וצריך לקברו מעט בעומק פן יבא לחטט אחריהם (באר היטב שו. ומובא ברב פעלים ח"ד יו"ד לה).

ב. פסולי המוקדשין; משמע בגמרא שאפילו בית שמאי שאסרו להאכיל קדשים פסולים למי שטומאה יוצאה עליו מגופו, לא אסרו אלא בבכור אבל בשאר פסולי המוקדשין מותר (אך אפשר שלראבר"ש אסור. וצ"ב). ולבית הלל נראה שאין חילוק בין בכור לשאר פסוה"מ להאכל לזרים ולטמאים (עפ"י מפרשים).

ג. שנינו בברייתא: אין מרגילים בבכור ולא בפסולי המוקדשין. רב חסדא העמידה כדעת בית שמאי המחמירים בקדושת בכור בעל מום כנ"ל, הלכך אסור להרגילו משום בזיון, כי ע"י שדואג להפשיט העור בשלמותו, חותך הבשר ופוגמו. אבל לבית הלל – מרגילים בבכור בעל מום. וכן בפסולי המוקדשין אין איסור אלא אליבא דרבי אלעזר בר"ש הסובר שפסוה"מ אף לאחר פדיון ושחיטה חלה עליהם קדושה. ואולם למסקנא פרושו שהברייתא מוסכמת לדעת הכל (כן פרש"י והרא"ש. וכ"פ הרמב"ן והרא"ש וטשו"ע יו"ד שז), שאסרו חכמים את ההרגלה משום שנראה כעובד עבודה בקדשים (רבינא), או משום שגזרו שמא ישהה את הפסולים עד שימצא בני אדם המבקשים עורות שלמים, ובתוך כך יגדל מהם עדרים ועדרים ובא לידי תקלה (ר' יוסי בר אבין).

הרמב"ם פסק [דלא כשאר ראשונים] שמרגילין בבכור. וכנראה מפרש גם לפי המסקנא שלא אסרו אלא לבית שמאי (עפ"י כסף משנה בכורות א, יט ובב"י יו"ד שז).

דפים לג – לד

- ג. א. האם מותר להטיל מום בבכור בעל מום ובפסולי המוקדשין?
 ב. האם מותר לגרום להממת קדשים? האם מותר להטיל מום כשאין כוונתו לכך?
 ג. בכור שאחזו דם – מה יעשה בו?
- א. הטלת מום בבכור ובקדשים בעלי מומים; לדברי חכמים אין בדבר איסור תורה (תמים יהיה לרצון – כל מום לא יהיה בו). אבל מדרבנן אסור להטיל מום בבע"מ ולא התירו אלא בבכור שאחזו דם, להצילו ולרפאותו (עתוס'). ולדברי רבי מאיר אסור מן התורה (כל מום לא יהיה בו).

ואולם פסולי המוקדשין לאחר פדיון אין בהם איסור של הטלת מום, הגם שאסורים בגיזה ועבודה. וכן בעל מום מעיקרו, שקדם מומם להקדשם – הריהם כדיקלא בעלמא שאינם קדושים אלא לדמיהם, הלכך אין בהם איסור הטלת מום.

א. הכס"מ ולח"מ נקטו בדעת הרמב"ם שהלכה כחכמים [ואף על פי שפטור כדברי חכמים, י"א שאיסור תורה יש בדבר. ע' כס"מ איסורי המזבח א, ז ולח"מ; קה"י כח]. ואולם בספר מחנה אפרים כתב שפסק כר' מאיר (וע' בהרחבה בשו"ת אחיעזר ח"ב לג).

ב. הטלת מום קבוע בבעל-מום-עובר; משמע מהרא"ש ומהתוס' (ע' בסד"ה אילימא) שאין איסור תורה בדבר. וכן פסק בשו"ע (יו"ד שיג, ה).

ובחדושי הנצי"ב צידד שבעל מום העובר מאליו, יש איסור תורה להטיל בו מום (וע' ברש"ש; מנ"ח רפד; שפ"א כאן ובמנחות נו: שו"ת אחיעזר ח"ב לד, ה; לה; 'חדושי הגר"ח על הש"ס' שנד).

יש מי שכתב שהמטיל מום בבכור תוך שמונה ללידתו, כיון שהוא מחוסר זמן הרי זה כבע"מ עובר שאין בו איסור תורה אלא דרבנן (ע' זכר יצחק גג-נד).

ג. בזמן הזה אין חיוב על הטלת מום בקדשים ואפילו לר' מאיר, לפי שהקדשים אינם ראויים אפילו לדמיהם (תוס', עפ"י ע"ז יג:). ויש סוברים שאיסור תורה הוא אעפ"י שאינו לוקה (עפ"י רמב"ם אסורי המזבח א, ז כבאור הכס"מ ועוד).

ובספק בכור בזה"ז – כתבו פוסקים לאסור. ויש שצדד להקל.

ד. משמע בתוס' שבכור שהוא בעל מום מעיקרו, מודה ר"מ שאין איסור תורה להטיל בו מום (אך יש לדחות שלפי מה שתרצו למעוטי פסוה"מ, שוב אין לנו מקור לבכור, והרי צריך על כך לימוד כמו שנקטו התוס'). ואולם מפירוש רבנו גרשום משמע שאף לפי האמת מודה ר"מ בבכור. (וע' צ"ע).

ב. אסור לגרום למום בקדשים, כגון להניח דבילה ובצק באוון כדי שיבא כלב ויאכלנה (כל מום לא יהיה בו).

א. אפשר שרבי מאיר אינו סובר כן, שהרי דורש את הכתוב בענין אחר. ויש שכתבו כן בדעת הרמב"ם להלכה, שגרמא אינו בכלל האיסור (עפ"י מנ"ח; שו"ת בית אפרים יו"ד עה. אך כאמור יש מפרשים שהרמב"ם פסק כחכמים. וע' שו"ת אחיעזר ח"ב לג, ב ג).

ב. יש אומרים (עפ"י משמעות דברי הרמב"ם) שאמירה לנכרי להטיל מום דינה כגרמא, ואולם מדברי הרא"ש (בב"מ פ"ז ו) הוכיחו שהטלת מום על ידי נכרי אינה אסורה אלא מדרבנן (ע' בשו"ת רעק"א סו"י סד).

דבר שאינו מתכוין; לר' שמעון מותר, וכן פסק שמואל. ודוקא באופן שאינו 'פסיק רישיה ולא ימות' (עתוס'). ולרבי יהודה, וכן פסק רב – אסור.

ג. בכור שאחזו דם; לדברי ר' יהודה, אפילו הולך למות – אין מקיזים לו דם, ואפילו במקום שאינו עושה מום; גזרה מפני שאדם בהול על ממנו, אם תתיר לו עלול לעשות מום (עפ"י פסחים יא:).

לדברי רבי מאיר – יקויז ובלבד שלא יעשה בו מום (שאעפ"י שהוא כבעל מום כעת, אסור להטיל בו מום נוסף. עתוס' סד"ה אילימא).

לחכמים (בברייתא), מותר להקזיז אפילו במקום שעושה בו מום, כיון שהוא כעת בע"מ ואין להקפיד במום נוסף. ובלבד שלא ישחט על מום זה (גזרת חכמים היא אטו מקום שאינו כבע"מ).

כתבו התוס': דוקא כשאחזו דם באופן שימות בלא הקזה, ואפילו אינו מת אלא שאין יכול להתרפא ממחלתו אם לא יעשה בו מום. אבל אם יכול להתרפאות בלא עשיית מום – אינו כבעל מום ואסור להטיל בו מום.

לדברי רבי שמעון מותר להקיז אפילו בעשיית מום, ואף לשחטו על מום זה (כן שנו בבביתא). וכן פסק שמואל.

א. ר"ש מתיר אפילו באופן שיכול להתרפאות ממחלתו ללא מום ואינו נידון כעת כבעל מום, אעפ"כ רשאי להקיז דם כאשר אינו מתכוין להטלת מום ואינו 'פסיק רישיה' – שדבר שאינו מתכוין מותר. ועוד התיר ר"ש (בבביתא) להקיז אפילו במתכוין למום, בזמן שא"א לו להתרפא בלא עשיית מום (עפ"י תוס').

ב. באופן שאין לו רפואה ללא מום, אפשר שלחכמים ור"ש אין איסור לשחטו מן התורה אלא מדרבנן, שהרי הוא בע"מ. אך יתכן שנידון כמום עובר ואסור מהתורה לשחוט עליו (עפ"י תוס').

דף לד

נא. א. המטיל מום בבכור בכוונה – האם יכול הוא או בנו לשחטו?

ב. בהרת שנקצצה – מה דין טהרתו של המצורע?

א. הצורם אוזן בבכור; לדברי רבי אליעזר לא ישחטנו עולמית, גם אם נולד בו מום אחר – קנס הוא כדי שלא יעשה כן. וחכמים אומרים: נולד לו מום אחר – ישחוט עליו, שאין לקנסו אלא על אותו מעשה, הטלת המום, כאילו לא עשה כלום.

א. הלכה כחכמים.

ב. התוס' צדדו לפי תירוץ אחד (עפ"י ספרי) שלר' אליעזר אסור מדין תורה לשחטו על אותו מום עד שיוולד מום אחר, משום 'לא תאכל כל תועבה'. ובתירוץ אחר כתבו שאסמכתא בעלמא היא. וכ"כ הר"ש במסכת נגעים. וכן נקט הרא"ש שאיסור אכילת בכור על מום שהטילוהו בכוונה – מדרבנן (וכ"כ בשו"ת מהרי"ל קג ועוד).

ודעת הרמב"ם (פסוה"מ יח, ה) שהאוכל כזית מקדשים שהוטל בהם מום בכוונה – לוקה משום 'לא תאכל כל תועבה'. יש אומרים בדעתו (עפ"י התו"כ) שדוקא בשאר קדשים אבל בבכור אין בו איסור תורה (ע' מהריט"א אות מג; קהלות יעקב כט. וע' גם בשו"ת פרי יצחק ח"א מ ד"ה שוב; חו"א כד, ד).

ג. נראה שהמטיל מום בבכור של אדם אחר, וכן ישראל שהטיל מום בבכור והרי אינו שלו אלא מיועד להינתן לכהן – לא קנס בזה ר' אליעזר שלא לשחטו עולמית, שאין לקנסו ולהפסיד את בעליו משום שאדם אחר עבר איסור. ואולם על מום זה שנעשה בו, אינו נשחט (עפ"י שו"ת פרי יצחק ח"א לט; חדושים ובאורים ה, ג).

ויש אומרים (ע' מהריט"א אות מג, ועוד) שאם ישראל הטיל מום בבכור של כהן – לא קנסו חכמים כלל, ויכול להישחט על אותו מום. ודוקא בגוי או בקטן אסרו כדלהלן, אבל בישראל גדול אין לגזור, שאין לחוש לעבריינים במזיד. ויש חולקים על דין זה, וכפי שהסיק לדינא בשו"ת פרי יצחק (שם), וכן נקט לעיקר בשו"ת אחיעזר (ח"ב לג, ז), וכן בספר חדושים ובאורים (ה, ג). ואולם בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א ר) משמע שנקט להלכה כמהריט"א להתיר כשישראל גדול הטיל בו מום, שאינו שלו, ולא קנסו אלא לכהן שהוא בעליו.